

Agencijski ugovori

Pomorske agencije kao predstavnici brodarskih poduzeća obavljaju mnogobrojne poslove za račun potonjih a u vezi s brodovima koji su im povjereni na otpremu i za koje pronalaze i zaključuju terete.

Brodarska poduzeća obično rade u jednoj luci samo s jednim agentom s time da s tim agentom sklapaju poseban ugovor putem kojeg utanačuju s agentom međusobne dužnosti i obaveze. Povjeravanje brodova jednom jedinom agentu u određenoj zemlji ili luci ima svojih dobrih a tako i loših strana. Međutim, bez obzira na negativne i pozitivne strane ugovorne vezanosti uz jednog pomorskog agenta svugdje je u svijetu uobičajeno da se agencija brodova u dotičnim lukama kao i pronalazjenje tereta unutar određene teritorije ili u određenoj luci i pojasu koji gravitira toj luci, povjeri jednom zastupničkom poduzeću — agentu.

U svrhu se preciziranja ugovornih poslovnih odnosa između agenta i njegova principala sklapaju takozvani »memorandumi sporazuma« (engl. »memorandums of agreement«) a ukoliko se takva ugovorna utanačenja ne određuju na iscrpan način i u koliko se ne predvide sve kategorije jednog ugovornog odnosa, brodovlasnik odnosno brodar s jedne strane i pomorska agencija s druge fiksiraju takozvane »manipulativne uvjete« (engl. »handling terms«).

Memorandumi sporazuma sadrže mnogobrojna utanačenja. U prvom redu, navodi se ime ugovornih stranaka s time da se radi praktičnih razloga u daljnjem tekstu ugovora ime i jedne i druge ugovorne strane označuju samo jednom kraticom. Pomorska agencija se obvezuje da će na određenom teritoriju raditi na pronalazjenju i zaključivanju tereta za brodovlasnika

(brodara) a brodovlasnik (brodar) sa svoje strane preuzima obvezu da će agentu pružiti potrebnu podršku u obavljanju tih poslova. Međutim ugovorom se utanačuje da će kao konačni važiti samo oni agentovi zaključci koje brodovlasnik (brodar) potvrdi i za koje je izdana pravovaljana zaključnica ili ugovor o pomorskom prijevozu robe. U pogledu se vozačkih stavova određuje da se isti prije zaključenja prijevoza imaju prodiskutirati odvojeno slučaj po slučaj za svaki ugovor o najmu ili za svaki ugovor o prijevozu. Budući da se prijevozi u linijskoj plovidbi drugačije tretiraju od onih koji se obavljaju u smislu ugovora o prijevozu u trampu (engl. »carriages under liner terms« za razliku od »carriages under charter party«) jer su međusobno različita karaktera, te se dvije vrste prijevoza i u ugovornom pogledu različito tretiraju. Za prijevoze po linijskim uvjetima (koji se obavljaju u linijskoj plovidbi) utanačuje se da će brodovlasnik (brodar) plaćati agentu određen postotak takozvane »booking comission« (provizije za zaključak) za teret koji je zaključen isključivo preko tog agenta. Manji se postotak određuje za teret koji nije ugovorni agent zaključio na svojem području rada ili ga barem nije posredovao. Nekada se utanačuje da će brodovlasnik (brodar) platiti agentu određenu proviziju (na primjer 0,5%) u slučajevima kada potonji intervenira kod korisnika prijevoza da se naplati vozarina za obavljeni prijevoz dotične robe ili kada preko njega ide plaćanje vozarine od strane unajmitelja brodskog prostora. Kod prijevoza, što se obavljaju pod uvjetima posebnih ugovora o pomorskom prijevozu robe (dakle pod uvjetima tramp ili slobodne plovidbe) također se unose u agencijskim ugovorima izvjesna utanačenja i to utanačenja

da će brodovlasnik (brodar) platiti agentu proviziju u smislu ugovora o prijevozu robe, dakle ne neku unaprijed agencijskim ugovorom određenu proviziju već proviziju koju se određuje od slučaja do slučaja u svakom pojedinom prijevoznom ugovoru. Obično se ugovara da će se provizija zaračunati na netto-vozarinu to jest na vozarinu koja se dobije ako se od brutto-vozarine izuzmu razni uobičajeni odbitci kao što su na primjer rabati, primovi, takse, pristojbe za teretnicu itd. Brodski agent se obavezuje da će sa svoje strane osigurati da brodovlasnik (brodar) primi na vrijeme vozarine proistekle iz zaključenja i realizacije prijevoza, koji su išli preko tog ugovornog agenta. Ako se radi o agentu i brodaru različite državne pripadnosti, još se u agencijskim ugovorima precizira da će se plaćanja između agenta i brodovlasnika (brodara) obavljati u skladu s utanačenjima platnog sporazuma između dotičnih dviju zemalja. U pogledu brodskih teretnica utanačuje se da će se iste izdavati u skladu s uvjetima propisanim od strane brodovlasnika (brodara). Ukoliko brodovlasnik (brodar) dođe u priliku da u vezi s pronalaženjem tereta za svoje brodove stupi u poslovni dodir s nekim drugim agentom, a to se sve tiče područja na kojemu radi ugovorni agent, obično je brodovlasnik (brodar) po agencijskom ugovoru obvezan da o poslovnoj korespondenciji s tim drugim agentom upozna svojeg ugovornog predstavnika. U obavljanju se svojih usluga agencija obavezuje da će se pridržavati uputa (instrukcija) primljenih od svojeg principala. Agencija se agencijskim ugovorom

ovlašćuje da za pronađene i zaključene prijevoze sastavi prijevozni ugovor odnosno zaključnicu te da te isprave potpiše u ime i za račun principala. Uobičajeno je da se agenciji dade pravo i na naknadu efektivnih poštansko-telegrafsko-telefonskih i telex-troškova i ostalih sitnih izdataka koje je ova imala u vezi s otpremom brodova. Agencija fiksira s brodovlasnikom (brodarom) i visinu agencijske pristojbe za otpremu brodovlasnikovih brodova ili tačnije rečeno, oni ugovorom o agencijskom poslovanju fiksiraju da će se za otpremu brodova zaračunati agencijska pristojba prema agencijskoj tarifi koja je u važnosti u vrijeme ispostavljanja »računa otpreme« (engl. »disbursements account«).

Agencijski se ugovori potpisuju na neodređeno vrijeme važenja te ih svaka ugovorna strana može otkazati pismenim putem s određenim otkaznim rokom, s time da se otkaz podnosi obično prvog u mjesecu. Za slučajeve sporova i nesuglasica koje bi nastale iz agencijskih ugovora, ugovorne stranke utanačuju da će iste biti podnijete na rješavanje nekoj arbitraži. Ispravci i dopune ugovora podložne su odobrenju objiju ugovornih strana. Ukoliko se istekom ugovornog roka ugovor izričito ne obnovi, smatrat će se da je ugovor ipak produžen (obnovljen) i to u slučaju da bilo koja od ugovornih stranaka ne dade pismenu obavijest o njegovu poništenju. Obično se agencijski ugovor potpisuje u četiri istovjetna primjerka od kojih agent i brodovlasnik (brodar) dobiju po dva primjerka.